

Taito- ja taideaineiden avulla ehkäistään pahoinvointia

Jokelan tekojen hoitaminen aloitettiin viisaasti: kulttuuri- ja taidepainotteisella pääkaupunkivierailulla. Koulutyössä taide- ja taitoaineet ovat vanhastaan olleet terapeuttisessa roolissa, jossa niiden ilmaisullisen ja luovan aineksen sekä toiminnallisuuden kautta on tarjottu oppilaille mahdollisuuksia purkaa ahdistusta ja painetta. Niiden tietopuolisia oppiaineita vapaammassa ilmapiirissä voidaan myös huomata opiskelijoiden ongelmia ja keskustella niistä.

Taide edesauttaa sosiaalisten suhteiden syntymistä, edistää suvaitsevaisuutta sekä helpottaa alati monimutkaistuvien elämäntehtävien synnyttämiä paineita. Taiteellinen ilmaisu antaa elämälle merkityksen ja lisää elämänhallintaa synnyttämällä aikaansaamisen tunteita ja hyvää oloa. Nykyisessä monin tavoin hajanaisessa maailmassa taide on kuin liimaa, joka tuo erilaiset ihmiset mielekkään tekemisen ääreen.

Mikä sitten on taito- ja taideaineiden asema koulumaailmassa? Pisa-tutkimuksen mukaan suomalaisessa koulussa viihdytään huonosti. Vaikka huonoa kouluviihtyvyyttä koskeva tutkimustulos voi osittain olla seurausta kyseenalaisesta kysymyksenasettelusta tai asiaa selvittävien kysymyksien vähyydestä, se kuvaa ainakin jollakin tasolla maamme koululaisten tilannetta.

Voisiko yhtenä syynä heikkoon kouluviihtyvyyteen olla systemaattinen taide- ja taitoaineiden aseman huonontaminen sekä jatkuva tuntimäärien vähentäminen? Samaan aikaan kun valtiolla on varaa jakaa miljoonia Fortumin johtajille, ei rahaa löydy taito- ja taideaineiden työskentelyssä tarvittaviin välineisiin tai panostukseen tuntimäärien lisäämiseksi.

Päättäjien toiminta asettuu entistä kummallisempaan valoon, kun tarkastellaan luokanopettajakoulutuksen kehityssuuntia. Kuluneen parinkymmenen vuoden aikana taito- ja taideaineiden osuutta opetuksessa on jatkuvasti vähennetty. Vähennyksiä on selitetty sillä, että yliopistot tekevät itse omat ratkaisunsa.

Toki näin voi ollakin, mutta ratkaisut tehdään kuitenkin aina budjetin sallimissa rajoissa, jolloin tarpeettomina pidetyt taito- ja taideaineet ovat ensimmäisenä tulilinjalla. Ne kun eivät tuota mitään selkeästi mitattavaa, sillä niiden tuottamaa hyvinvointia – kulttuurista ja sosiaalista pääomaa – ei voi mitata yksiselitteisillä tehokkuusindikaattoreilla.

Tilanne on johtanut siihen, että miltei kolmannes luokanopettajista ei nykyään suostu, halua tai kykene vastaamaan tiettyjen aineiden opetuksesta. Tällaisia aineita ovat esimerkiksi musiikki, tekstiili- ja tekninen työ tai kuvataide: juuri ne aineet, joiden avulla koululaisten jaksamista voidaan helpottaa ja pahoinvointia poistaa.

Kaikki kunnioitus tieto- ja välineaineille, mutta on kuitenkin syytä muistaa, etteivät elämän ongelmat aiheudu tiedon puutteesta vaan tunne-elämän ristiriidoista. Elämän kriisit eivät ratkea logaritmitaulukkoa tutkimalla tai ruotsinkielen epäsäännöllisiä verbejä muistelemalla. Sen sijaan ilmaisuaineet antavat hyviä välineitä niiden ratkaisuun.

Ehdotamme päättäjille panostamista taito- ja taideaineiden koulutukseen erityisesti luokanopettajankoulutuksessa, missä resursseista on yhä paheneva pula. Mitä täytyy tapahtua, ennen kuin havahdutaan toimimaan ennakolta?

Viimeistään nyt olisi aika osoittaa rahaa niihin asioihin, joilla voidaan parantaa tulevaisuuden koululaisten hyvinvointia: luokanopettajankoulutuksen taito- ja taideaineisiin!

ANTTI JUVONEN
dosentti

Joensuun yliopisto

KIMMO LEHTONEN
professori (ma)

Turun yliopisto

HEIKKI RUISMÄKI
professori

Helsingin yliopisto